

boðnum skuldu rúmast inn-anfyri tey. Fyri vørur, har tollurin higartil hevði forðað útflutningi, máttu aðrar loysnir finnast o.s.fr.

Fiskaslæg

Hvat fiskaslægum viðviki bar til at viðganga, at EF-marknaðurin á sild og makrel var vánaligur. Hinvegin taldi føroyska framboðið ógvuliga lítið. Fyri laks og sil mátti ásanast, at EF, eins og vit aðrir hevði eitt »strukturelt problem«, men kortini, okkara partur av framboðnum var lítill. Botn-fiskaslæg sum upsa, kongafisk, longu og blálongu kundu vit ikki góðtaka sum »viðkvom«, ei heldur svartkjaft.

At loft varð sett á tollfrælsi fyri saltfisk burtursæð frá toski, kundu vit liva við. Møguliga eisini eitt loft á royktum fiski, um tað var sett so høgt, at tað samsvaraði tærvinum (1500 tons).

Fyri rækjur, frystar, sóu vit onga rættiliga grund til at áseta loft, men hinvegin væntaðu vit ongan vøkstur. Fyri pilkaðar rækjur mátti eitt loft svara til føroysku útflutningsorkuna. Fyri kap. 16.04. var tað politiskt av størsta týdningi, at óavmarkað tollfrælsi fekk fyrri tær vørur, ið høvdu føroyskan áhuga.

EF sendinevndin lovaði at umhugsa føroysk/donsku sjónarmiðini og at leggja fram eitt nýtt tilboð á fundinum 18.20. juli.

Onnur viðurskipti

Upprunareglur

Vit legdu til 1. samráðingar-umfar fram uppskot um ymsar mátar at mýkja regluna um »fullan uppruna« fyri føroyskar fiskavørur.

Endaliga uppskotið frá EF um upprunareglur er ikki komið enn. Teirra innanhýsis viðgerð hevur vist seg at taka longri tíð enn ætlað.

»Frihandilsreglur«

EF hevur lagt uppskot fram um nakrar av teimum »standardtreytum«, ið vanligast finnast í frihandilsavtalum. Partarnir eru farnir í holt við at viðgera hesar reglur, vit við tí í kvittanum, at jú meira avtalan á henda hátt verður lík eini frihandilsavtalu í forminum, jú sterkari standa vit í kravi okkara um, at hon eisini verður at líkjast eini frihandilsavtalu í innihaldi. Millum hesar standardtreytir kunnu nevast:

Menningartreytir

(»Development clauses«)

Partarnir avtala undir hvørjum treytum samvinnan sambært frihandilsáttmálanum

kann viðkast til onnur samstarvsøki innan fyri karmin á sáttmálanum.

Verndartreytir

(»safeguard clauses«)

Reglur um, hvussu partarnir kunnu verja seg imóti innflutningi frá mótpartinum, um tørvur er á.

Ikki-mannamunur

(»non discrimination«)

Partarnir átaka sær ikki at áleggja vørur frá mótpartinum hágríð avgjeld v.m. enn av egnari framleiðslu.

Kappingarreglur

Partarnir skulu fremja frjá kapping. — Einkarsæla, kappingaravmarkandi avtalur millum fyrirkur, og almennur stuðul, ið avlagar kappingina eru ósambærilig við frihandilsavtaluna.

»Anti-dumping«

Gevur pørtunum loyvi at verja seg imóti »dumping« av vørur frá mótpartinum.

Alment siðalag

(»Public Morality«)

At tryggja, at londini av siðaligum grundum kunnu avmarka innflutning (dæmi: føroyska rúsdrekklógávan).

Samstarvsnevnd

(»Joint committee«)

Sum vanligt í frihandilsavtalum skulu partarnir seta niður sínámillum nevnd at fylgja við, hvussu avtalan virkar.

Samband við fiski-veiðuavtaluna

EF vil tryggja sær, at Føroyar halda fram við fiski-veiðuavtaluni eisini eftir at frihandilsavtalan er komin í gildi.

Vit hava mælt til at biða við hesum spurningi, ið neyv-an hevur veruligan týdning, men er politiskt torførur, inn-til sjálvt innihaldið í frihandilsavtaluni er komið longur áleið.

Útit

Á fundinum 18.20. juli kann sum nevnt roknast við, at EF fer at leggja fram nýtt uppskot til tollviðgerð av fiskavørur. Í hvønn mun viðmerkingar okkara verða fylgdar er ilt at meta um.

Vit kunnu gera okkara viðmerkingar um, hvat av hesum kann góðtakast, hvat avgjort ikki kann góðtakast, og hvat vit kunnu samráðast viðari um. Kommissiónin hevur lovað at leggja fram meira fullfíggið uppskot sum »standardtreytir«.

Upprunareglurnar koma helst til umrøðu, men kunnu ikki verða liðugt avgreiddar tann 18.20. juli.

Framhald av síðu 7

verða orkymlað onkursvegna við ringum avleiðingum fyri heilsuna og virksemið hjá teimum ymsu yrkisgögnunum. Tey flestu tykjast kortini at hava fyrri neyðini eina natúrliga javnvág millum hesi fitievini. Visindafólkini siga, at tað er eyðsýnt, at hetta er ein partur

av eini sera viðkvæmari stýrisskipan í líkamunum.

Plantuoljur

Summi vilja vera við, at seinastu öldirnar eru fólk byrjað at eta meira av omega-6 fitisýrum, serliga tey seinastu tiggiárin, tá ið byrjað varð at nýta reinsaða korn-olju og aðrar plantuoljur sum fæði — oljur, sum innihalda stør-

EF-tilboð. Viðkvom fiskaslæg. Feskt ella ísað.

	Heilur fiskur	Flak	Annað
Sil	Q 330 N		O
Laksur	Q 1284 Q 40		O
Sild			
(16/6-14/2)	Q 1247 X		O
Makrelur			
(16/6-14/2)	Q 2644 X		O
Kongafiskur	C 465 X		O
Upsi	O X		O
Longa og blálonga	O X		O
Svartkjaftur	O X		O
Rækjur	N		

Ymsastaðni í tollskránni er ein regla, ið eitur »Aðrar vørur«, ið umfata tær vørur (ella tey fiskaslæg), ið ikki eru nevnd við navni í viðkomandi parti av tollskránni. Oftast hevur EF sett eitt tollfrítt loft (stundum kvotu) fyri slíkar »Aðrar vørur«.

Eitt (X) merkir, at viðkomandi fiskaslæg, saman við øðrum, er umfatað av lofti ella kvotu fyri »aðrar vørur«.

Q = Kvota í tonsum
C = Loft í tonsum
O = Tollfrælsi
N = Einkil tilboð

EF-tilboðið. Viðkvom fiskaslæg. Fryst.

	Heilur fiskur	Flak	Annað
Sil	Q 149 N		N
Laksur	Q 1241 N		N
Sild			
(16/6-14/2)	N	N	N
Makrelur			
(16/6-14/2)	O	O	X
Kongafiskur	C 307 C 3975		N
Upsi	N	Q 19208 C 607	
Longa og blálonga	O	C 515	X
Svartkjaftur	O	X	C 1314
Rækjur	C 6676		

Q = Kvota í tonsum
C = Loft í tonsum
O = Tollfrælsi
N = Einkil tilboð

EF-tilboðið. Viðkvom fiskaslæg. Annað enn feskt, ísað og fryst.

	Flak, turkað ella	Royktur fiskur	Turkað/ísað, men fiskur, ikki turkaður eisini saltaður
Sil	X	C 14	N X
Laksur	O	C 58	N N
Sild			
(16/6-14/2)	X	O	N N
Makrelur			
(16/6-14/2)	X	N	N X
Kongafiskur	X	X	N X
Upsi	X	X	N X
Longa og blálonga	X	X	N X
Svartkjaftur	X	X	N X

Q = Kvota í tonsum
C = Loft í tonsum
O = Tollfrælsi
N = Einkil tilboð

at fitið hevur litla ávirkan á heilan, men nógv størri á hjartað og magan.

Tol móti strongd

Kanningar eru eisini settar í verk av tí týðningi omega-3 hevur fyrri tolið hjá fólkum mótvægis strongd. Royndardjór verða ald við trimum sløgum av fæði. Eitt inniheldur 10% lýsi, annað 10%

Stuðulspedagogur

Søkt verður eftir stuðulspedagogi fyri-bils í 1 ár til 5 ára gamalt barn á Skála-fjørðinum, treytað av at starvið verður játtað.

Tann, ið sett/ur verður, skal arbeiða 40 tímar um vikuna lutvíst á dagrøktarheiminum, har barnið er og lutvíst í heiminum.

Tá uppgávan hjá tí, ið settur verður, í stóran mun verður at eygleiða og vegleiða í samstarv við dagrøktarskipanina og onnur serkøn, verður umsøkjari við pedagogiskari útbúgving tikin framum.

Lønin verður smbrt. galdandi sáttmála hjá avvarðandi yrkisfelag.

Umsóknir skulu sendast til:

Almannastovna

postsmogu 196

100 Tórshavn

innan 13.08.1990.

Nærri upplýsingar um starvið fáast frá Tommy Petersen, tlf. 15480 á Almannastovuni.

smør og tað triðja 10% plantuolju. Djórini, sum fingi lýsi, vistu nógv størri tol móti strongd enn onnur djór. Tey, sum fingi kornolju, toldu minst. Tolsemið mótvægis strongd minkar við aldrinum og tann samanseting av evnum, funnin verður í hjartavæddum hjá fólkum, sum doyggja knappliga orsakað av hjartatilburði, tykist vera tann sama sum hjá royndardjórnum, har javnvágin millum omega-3 og omega-6 visti seg at vera altavgerandi. Visindafólkini siga, at tann stóri spurningurin er, um vit við at broyta fæði, kunnu ávirka hesa viðbreknu javnvág. Hesin spurningur verður knýttur at fleiri ymiskum trupulleikum innan læknávisindini, t.d. virksemið hjá heilanum og andligari heilsu yvirhøvir. Tí halda visindamennir hetta vera eitt sera áhugavert granskingarøki. Tað, sum nú stendur greitt er, at nøgdarnar av hesum evnum og javnvágin millum tey er altumráðandi fyri heilsustøðið.

Mett verður, at niðurstøðurnar kunnu hava altóran týðning fyri eftirspurningin eftir fiski. Nógv bendir á, at tess stóri fatan fólk fáa av spurningunum um fisk sum heilsukost, fer eftirspurningurin eftir fiskavørur at vaksa og harvið prisurin fyri fiskavørurnar.

Ræðast dálkingarvandan

Hóast nógvir amerikanar-

ar hava hug at eta fisk, ræðast teir dálkingarvandan og tí lata teir vera at keypa fiskavørur. Fiskivinnutjóðirnar í N-atlantshavinum mugu gera stóri arbeiði fyri at kunna heimin um at teirra fiskur kemur úr kældum og ódálkaðum sjógv. Nógv stóri vandi er við alifiskinum, soleiðis at her ber neyvan til at gera eina væl eydnaða kampanju fyri alifiski sum heilsukosti.

Óttin fyri dálkaðum fiski verður stóri, ikki minst í USA, har dálkingin av havumhvørvinum er ómettaliga stór. Ein av lutakarunum á ráðstevnuni í Washington, íslendingurin dr. Sigmundur Guðbjarnarson spyr um ikki er uppá tíðina at selja fisk úr tí ódálkaða havinum kring Ísland og Føroyar sum eitt serligt slag av heilsukosti. Fiskurin kemur úr ódálkaðum sjógv, har samansetingin av evnum er sera positiv. Samansetingin av hesum evnum annars er treytað av umhvørvi og hitastiginum í sjónum. Gransking hevur stóran praktiskan týðning fyri marknaðarføring av n-atlantiskum fiski, sigur dr. Sigmundur og hann kann lætt gerast ein eftirspurdur og dýrur matur, serliga um lýst verður við honum sum heilsufæði frá teimum kældu ódálkaðu havleiðunum undir Føroyum og Íslandi.

etj.

(Kelda: Morgunblaðið)